

Nr 44.

Av herrar **Eriksson** i Grängesberg och **Bengtsson** i Norup, *angående understödet åt folkhögskolor.*

I statsverkspropositionen har under åttonde huvudtiteln, punkt 156, föreslagits en nedsättning i anslaget till understöd åt folkhögskolor, som synes medföra otillbörligt försämrade villkor för dessa skolor.

Kungl. Maj:t har dels ansett det under de senaste åren utgående anslaget till ökat understöd kunna såsom obehövt utgå, dels ställt i utsikt en skärpning av fordringarna för understöd i allmänhet, varigenom det ordinarie förslagsanslaget skulle kunna nedbringas från förutvarande 830,000 kronor till 800,000 kronor.

Vad först beträffar det extra understödet, har detta från och med 1919 utgått såsom en procentuell förhöjning av det ordinarie statsbidraget för att bereda skolorna någon lättnad i de av den allmänna prishöjningen föranledda svårigheterna. Senaste riksdagen beviljade för ändamålet 75,000 kronor, vilket skulle medföra en förhöjning av det ordinarie understödet med 10 procent.

Enligt vårt förmenande är det ännu för tidigt att helt borttaga detta extra understöd. Den allmänna prisnivåns faktiska läge, särskilt kostnaderna för byggnadsunderhåll m. m., gör underhållskostnaderna för skolorna alltjämt så dryga, att en förstärkning av understödet i många fall måste anses behövt. Härtill kommer, efter vad som kan inhämtas av skolöverstyrelsens yttrande i ärendet, att folkhögskolorna haft och hava ganska betungande utgifter på grund av den i författningen bestämda skyldigheten att tillhandahålla lärarna bostäder, vilken medför stora hyres- eller byggnadskostnader. På grund av den omständigheten, att skolorna numera i långt högre utsträckning än förr få mottaga obemedlade elever, ha i allmänhet inkomsterna genom undervisningsavgifter nedgått och därmed behovet av understöd från det allmänna ökat.

Folkhögskolornas ekonomiska ställning är visserligen ganska olika. Ett mindre antal skolor, som ägas och underhållas av landsting, torde genom de understöd de erhålla av landstinget vara tryggade för brist i sin budget. Men i flertalet fall, då skolorna ägas av föreningar och bidragen från ortsmyndigheter äro mera knappt tillmätta, hava de förvisso rätt brydsamt att få betäckning för sina nödvändiga utgifter.

Det synes oss därför behövt, att detta förstärkningsanslag fortfarande får utgå men givetvis endast för att tilldelas de skolor, som därav visa sig vara i verkligt behov.

I fråga om den inskränkning i folkhögskolornas rätt till delaktighet i understöd av det ordinarie anslaget, som departementschefen ställt i utsikt, kunna vi ej underlåta att ge uttryck åt starka betänkligheter. Indragningen skulle, synes det, särskilt kunna gå ut över understöden för parallellundervisning. Härmed vilja vi påpeka, att folkhögskolorna på grund därav att de icke kräva några bestämda förkunskaper av sina elever — åtminstone icke för första årskursen — i förevarande fall ej kunna jämnställas med t. ex. kommunala mellanskolor. Eleverna äro ofta vid inträdet med hänsyn till sin underbyggnad ytterst ojämna, varav följer, att parallellundervisning ofta måste anordnas, även då sådan under andra omständigheter ej skulle vara erforderlig på grund av klassens storlek. Under den korta tid, dessa skolor hava sina elever om hand, måste undervisningen göras mycket intensiv, om eleverna skola vinna någon verklig förkovran, särskilt när det t. ex. gäller ett sådant läroämne som modersmålet.

Enligt nu gällande bestämmelser rörande statsbidrag förutsättes redan en särskild prövning för understöd till parallellundervisning, och vi kunna icke föreställa oss, att en ytterligare åtstramning, som skulle kunna medföra en skadlig inskränkning av lärarekrafterna och därmed följande försämring av undervisningsresultatet, kunde leda till något gagn för folkhögskolornas elever.

Det synes oss därför icke rådligt, att riksdagen genom bifall till den i och för sig obetydliga nedsättningen av anslagsbeloppet giver anledning till sämre villkor för folkhögskolornas möjligheter att erhålla statsbidrag, än som kunna vara med deras viktiga uppgift förenliga.

På grund av det anförda tillåta vi oss hemställa, att riksdagen måtte besluta,

a) dels att nu gällande bestämmelser för statsbidrag till folkhögskolor måtte oförändrat bibehållas, dels ock för budgetåret 1924—1925 uppföra det ordinarie förslagsanslaget till understöd av folkhögskolor med oförändrat belopp 830,000 kronor,

b) för budgetåret 1924—1925 bevilja en förhöjning av det ordinarie understöden till folkhögskolor, att utgå med högst tio procent, samt för sagda ändamål anvisa för budgetåret 1924—1925 ett extra förslagsanslag av 75,000 kronor.

Stockholm den 19 januari 1924.

Bernh. Eriksson.

Sv. Bengtsson
i Norup.